

FI lausuntopyyntö VV

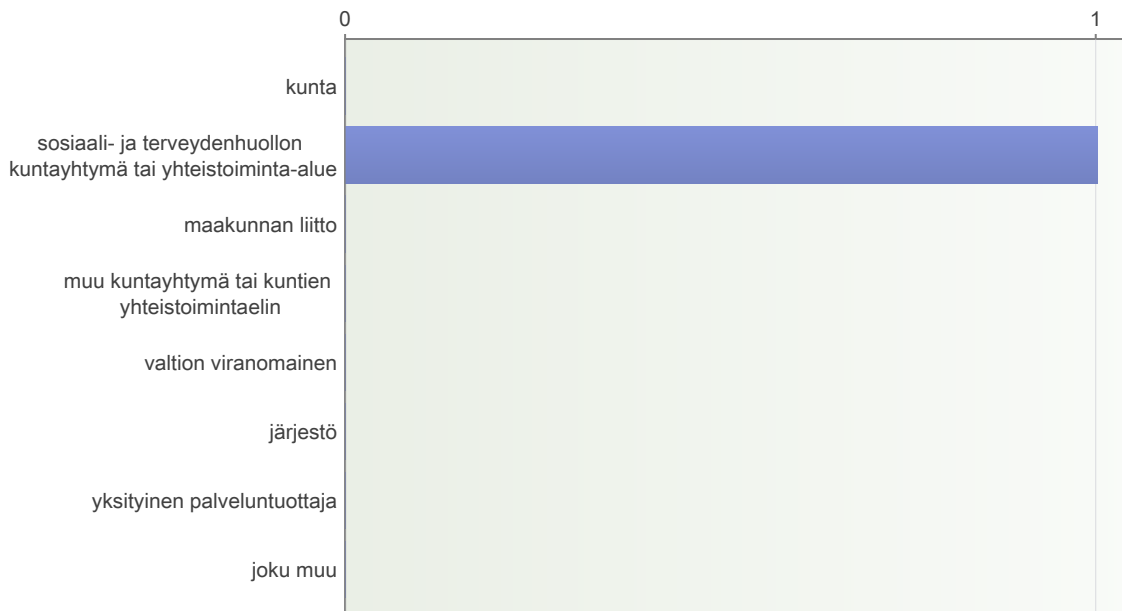
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimitilimen nimi
Eteva kuntayhtymä	Katrina Harjuhahto-Madetoja	040 - 304 7001, katrina.harjuhahto-madetoja@eteva.fi	lausunto valmisteltu virkamiestyönä, toimitilimen jäsenet kommentoineet sähköisesti kokousaikataulujen vuoksi	yhtymähallitus

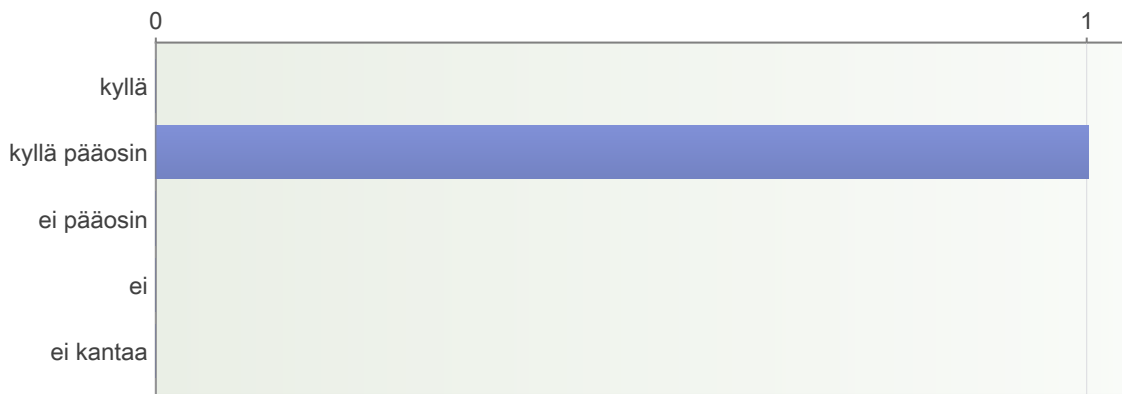
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

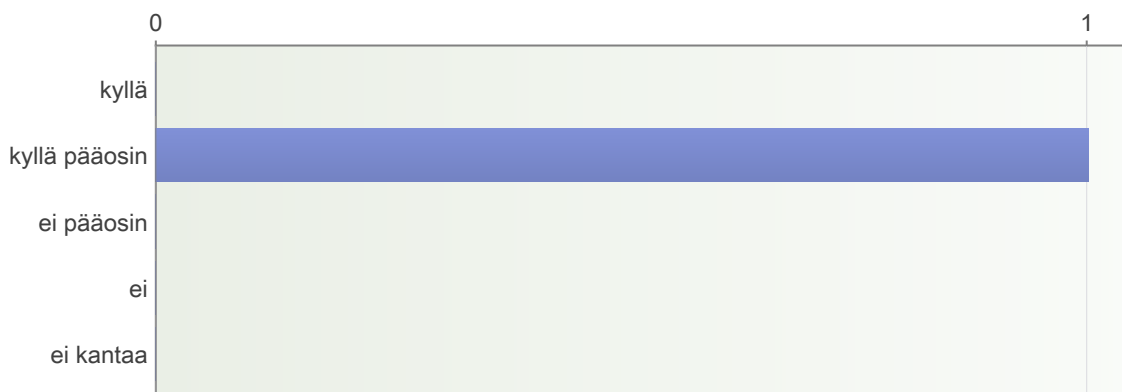

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

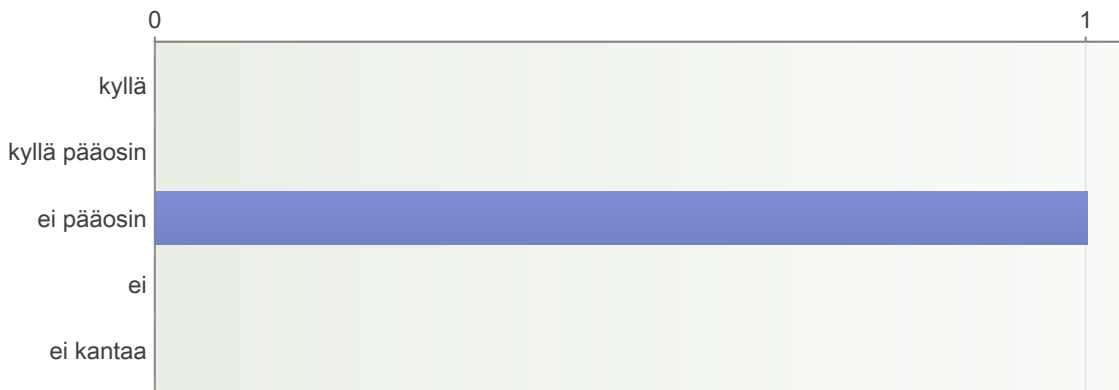
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikeasti vammaisten henkilöiden kohdalla tähän vaikuttaa merkittävästi tuetun päätöksenteon toimivuus. Maakunnassa yksittäisen henkilön palvelut eivät ole enää riippuvaisia yksittäisten kuntien taloustilanteesta ja päätöksenteosta, mikä edistää vaikutusmahdollisuuksia.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

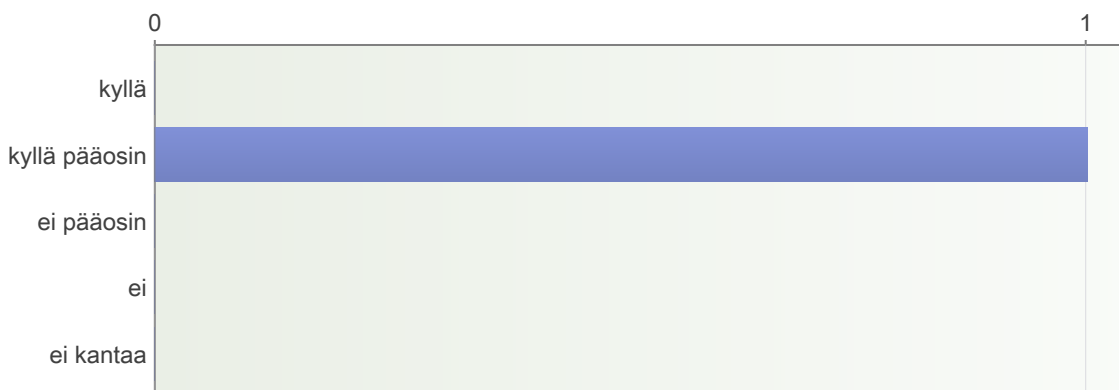
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tilanne vaihtelee merkittävästi alueittain ja maakunnittain.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitetTUja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

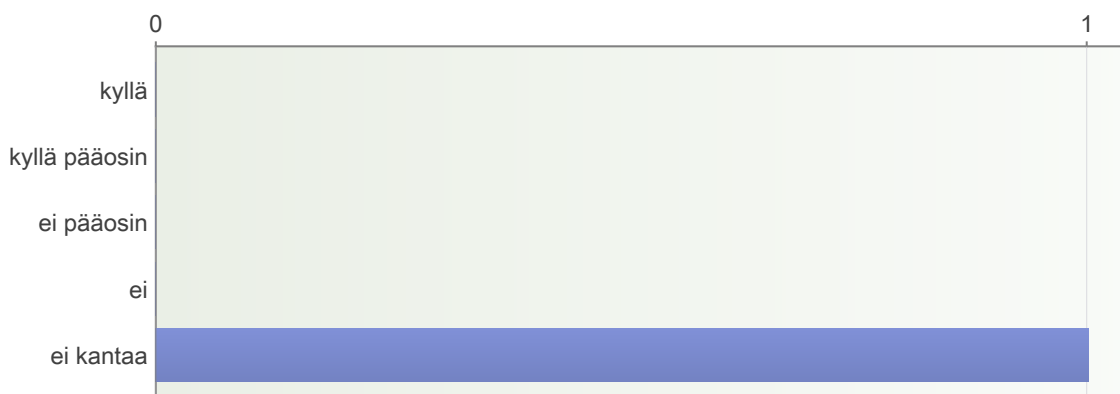
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tämä kuitenkin edellyttää keskitettyä ja osaavaa palvelutarpeen arviointia maakunnan liikelaitoksessa.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

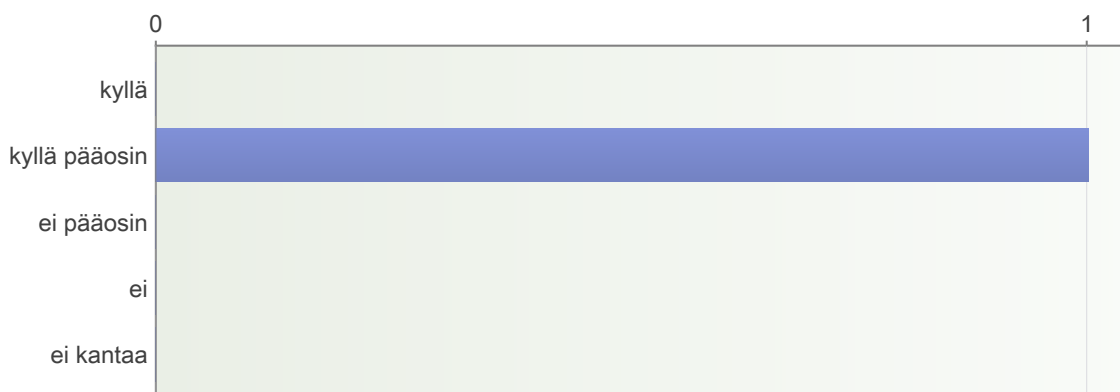
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tämä riippuu täysin sote- ja maakuntauudistuksen toimeenpanosta, mikä edellyttää muun muassa osaavaa johtamista, toimintamallien uudistamista, innovatiivista työskentelyotetta ja digitalisaation hyödyntämistä.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

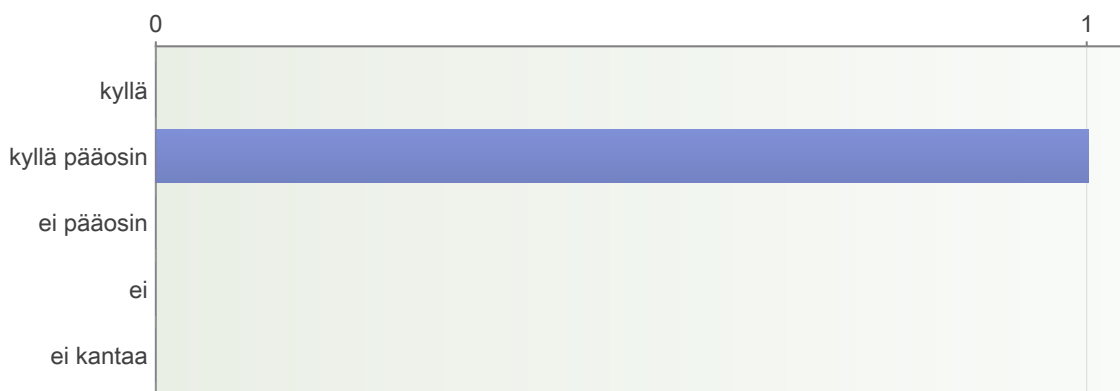
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudenmaan maakunnassa olisi perusteltua ottaa käyttöön maakuntavaaleissa maakunnan sisäiset vaalipiirit.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

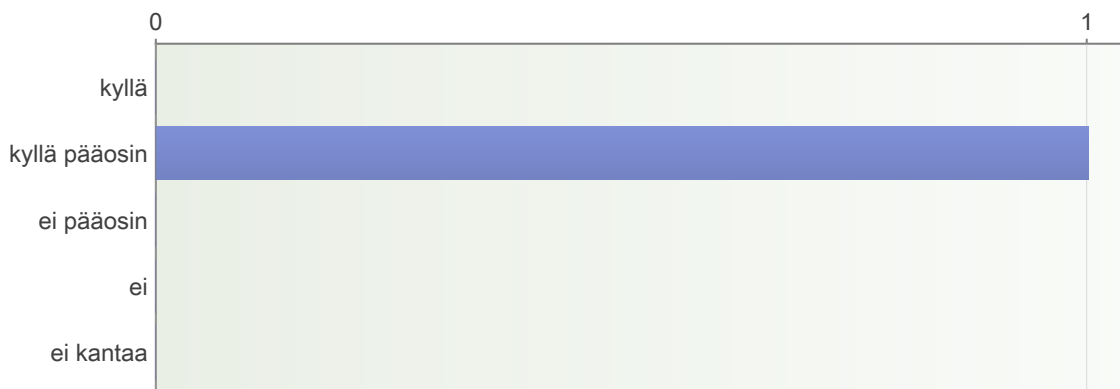
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kehitysvammaisten asiakkaiden kohdalla henkilökohtainen budjetti, tuettu päätöksenteko, keskitetty palvelutarpeen arviointi ja monituottajamalli antavat tähän mahdollisuuden.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

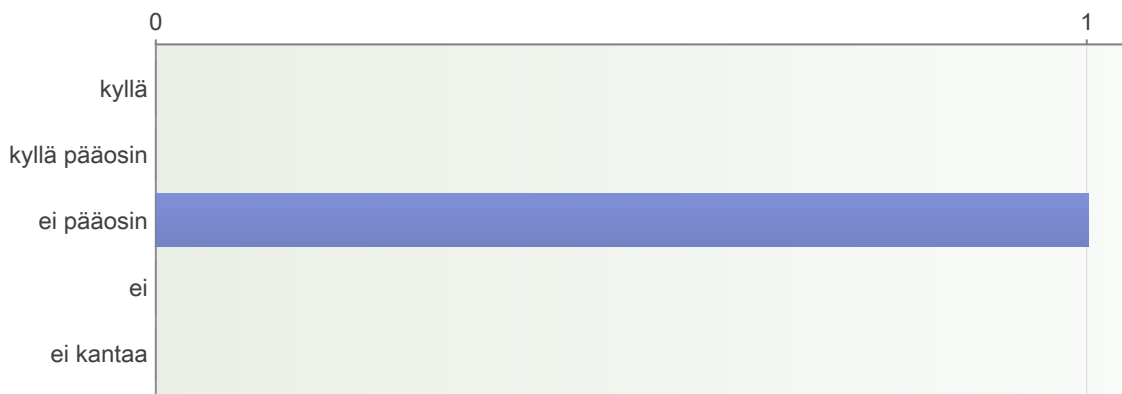
Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

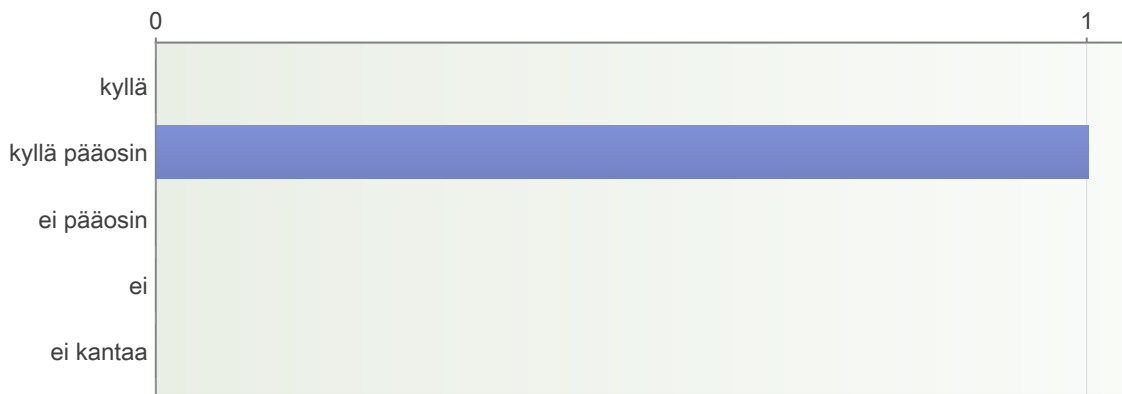

21. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

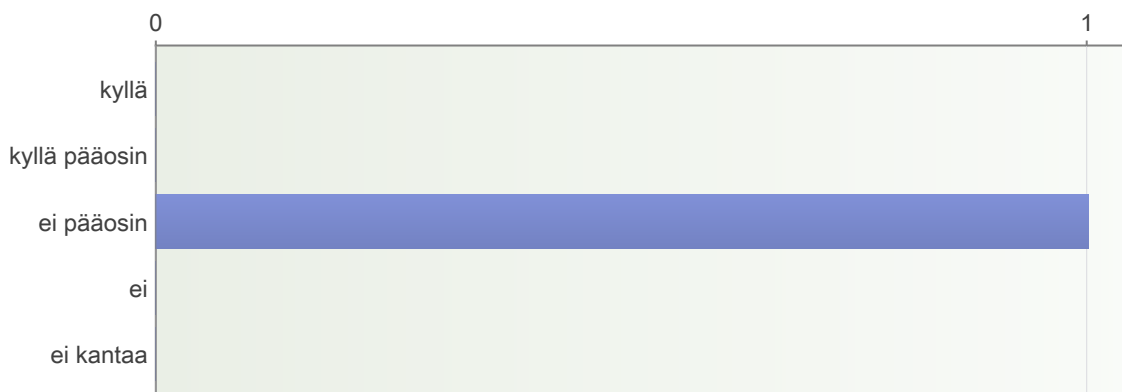

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

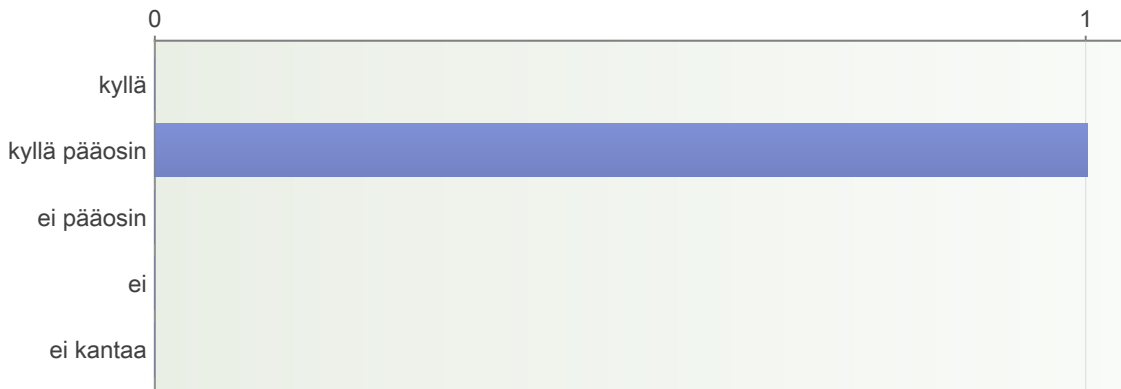
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tilanne vaihtelee merkittävästi alueittain ja maakunnittain.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

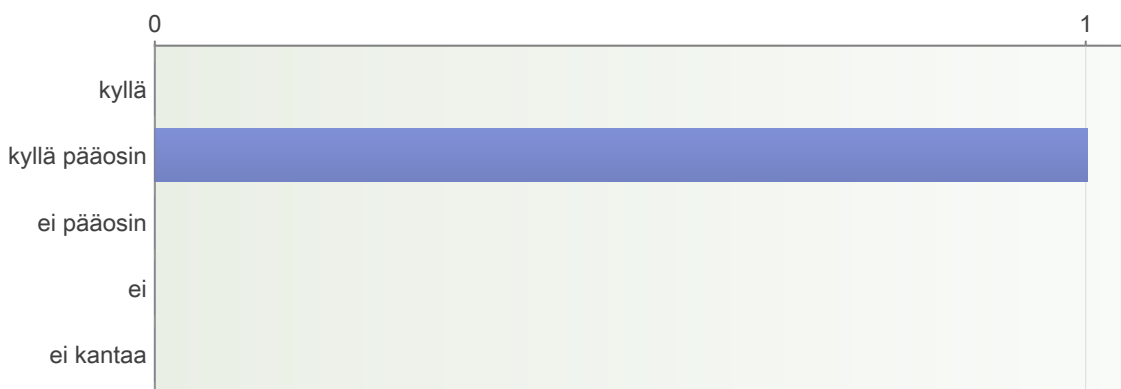

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

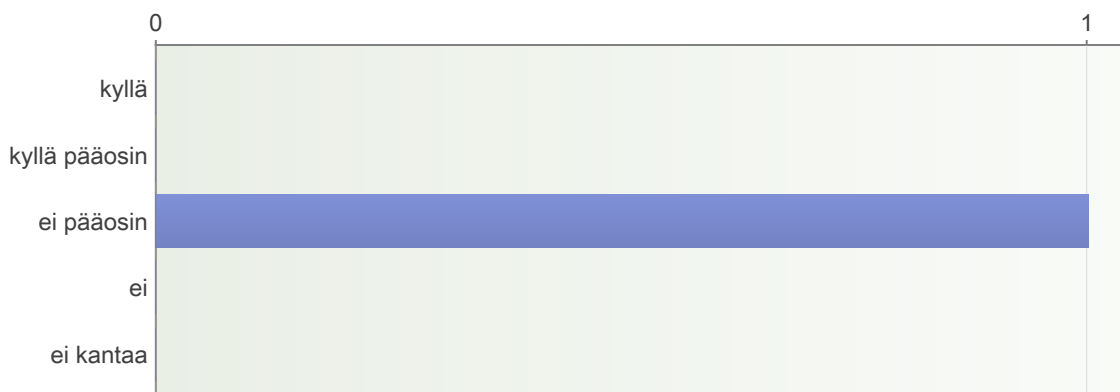

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

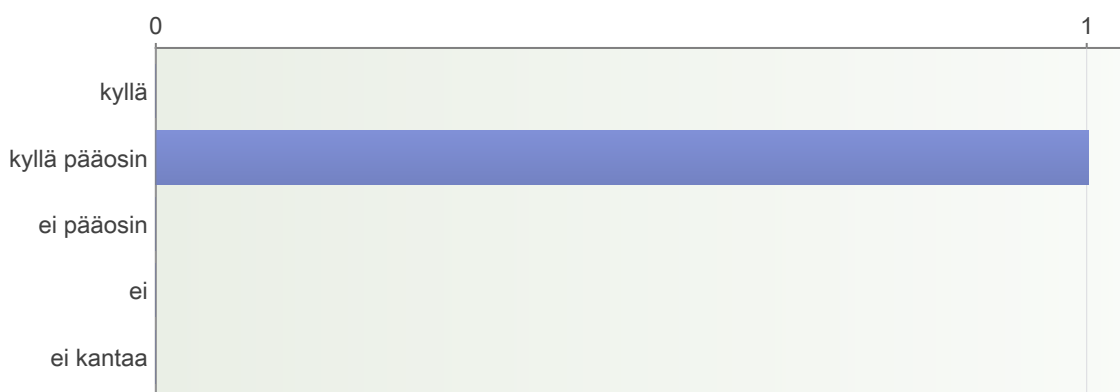

31. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

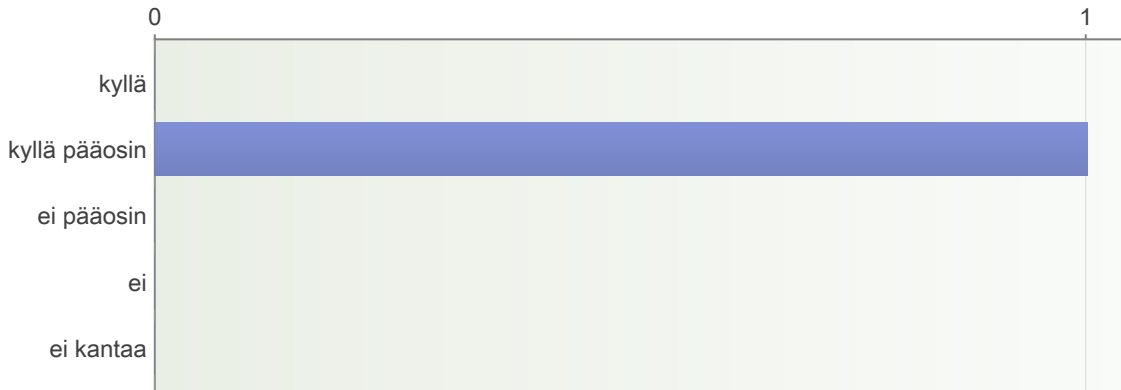

33. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

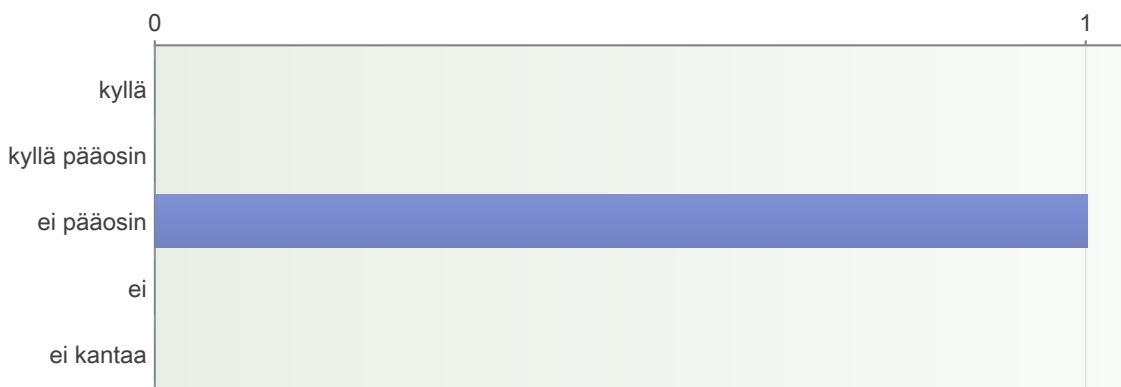
35. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälässä 13 c todetaan, että päätöksentekoa tukevan henkilön on oltava tehtävään sopiva. Tehtävään ei kuitenkaan saa nimetä henkilöä, joka on palvelus- tai toimeksiantosuhteessa palvelujen järjestäjään tai tuottajaan.

Edellä oleva asettaa haasteen tuetun päätöksen teon onnistumiselle. Vaikeasti vammaisen henkilön kommunikointikeinot osaavat yleensä parhaiten hänen läheistensä lisäksi lähityöntekijät esimerkiksi asumisyksiköstä tai päiväaikaisen toiminnan yksiköstä. Vaihtoehtoisten kommunikointikeinojen käyttäminen vaikean ja normaaliin arkipäivään kuulumattoman asian selventämiseksi henkilölle vaatii kommunikaatiokeinojen vahvan osaamisen lisäksi asiakkaan hyvää tuntemista.

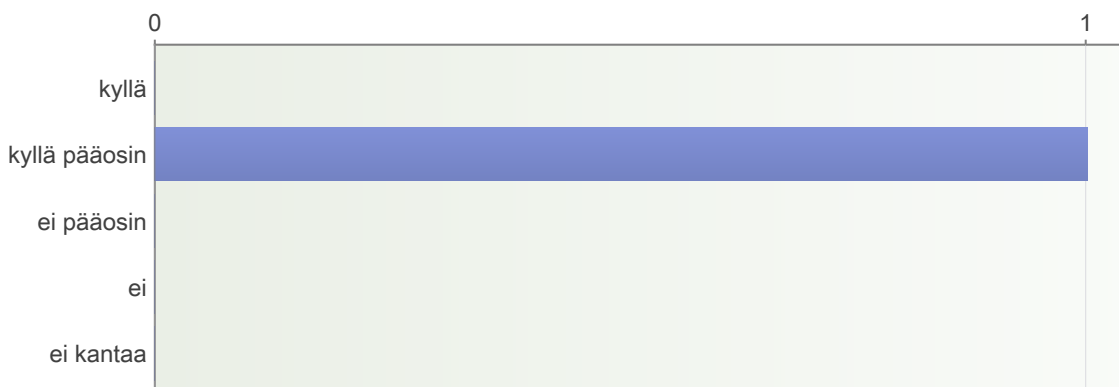
Mikäli henkilön omaiset ja läheiset eivät pysty toimimaan asiakasta tukevana henkilönä, sopivan henkilön löytäminen voi olla erittäin hankalaa, jos lähityöntekijät suljetaan päätöksenteon tukemisen ulkopuolelle. Ulkopuolisen päätöksenteossa tukevan henkilön tulee perehtyä perusteellisesti asiakkaan kommunikointiin sekä ilme- ja elekieleen. Perehtyneisyydestä huolimatta riski väärin ymmärrykselle ja tulkinnalle on suuri.

Pykälässä 13 c todetaan lisäksi, että asiakkaan sosiaalihuollon järjestämisestä vastaava maakunta voi asiakasta kuultuaan tehdä päätöksen päätöksenteossa tukevasta henkilöstä, jos asiakas ei tätä vastusta. Vaikeasti vammaisen henkilön kuuleminen ennen päätöksentekoa päätöksenteon tukemisesta voi tuottaa yhtä lailla hankaluuksia. Tässäkin tilanteessa tarvitaan riittävää osaamista asiakkaan kommunikointikeinoista, jotta kuuleminen voidaan asianmukaisesti toteuttaa.

Tämän lisäksi uusien säädösten suhde holhoustoimilakiin ja asiakaslakiin ei ole täysin selvä. Lakiluonnoksessa todetaan, että jos henkilö ei saa soveltuvaa ja riittävää tukea muun lainsäädännön nojalla, voidaan soveltaa päätöksenteon tukemista koskevia säädöksiä. Käytännössä tämä voi rajata tuetun päätöksenteon ulkopuolelle sellaiset asiakkaat, joilla on edunvalvoja, vaikka he tarvitsisivat kyseistä tukea.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

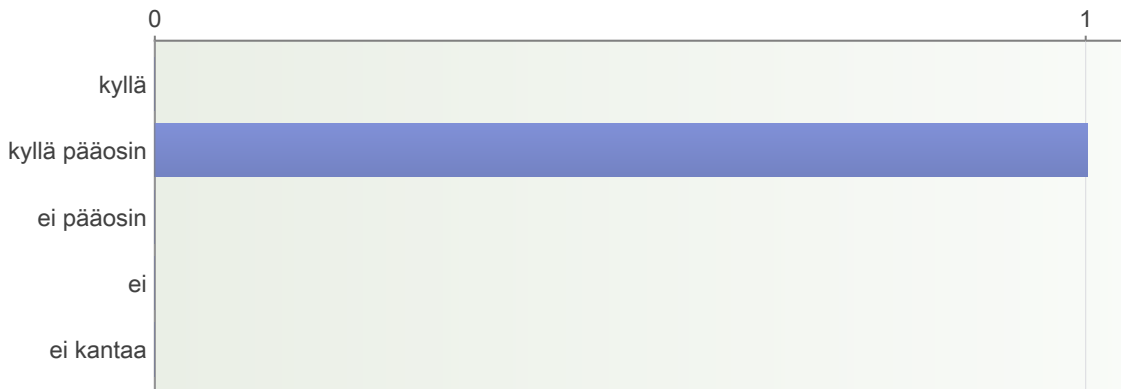

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

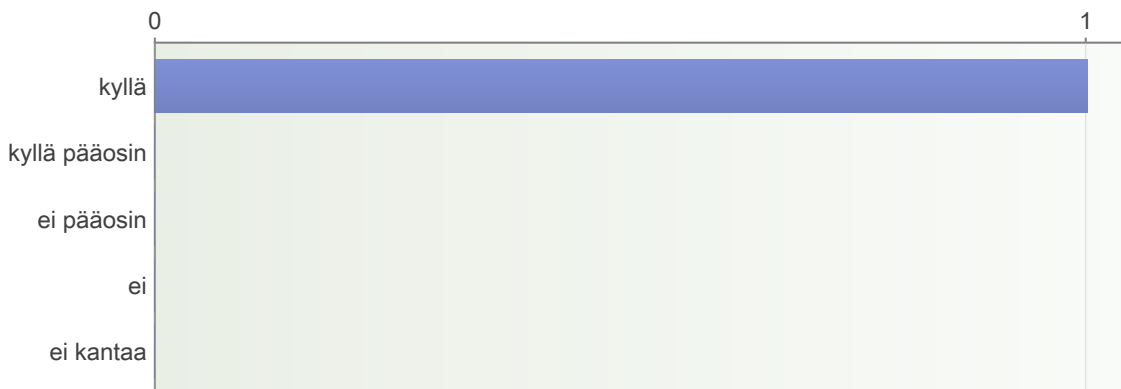

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

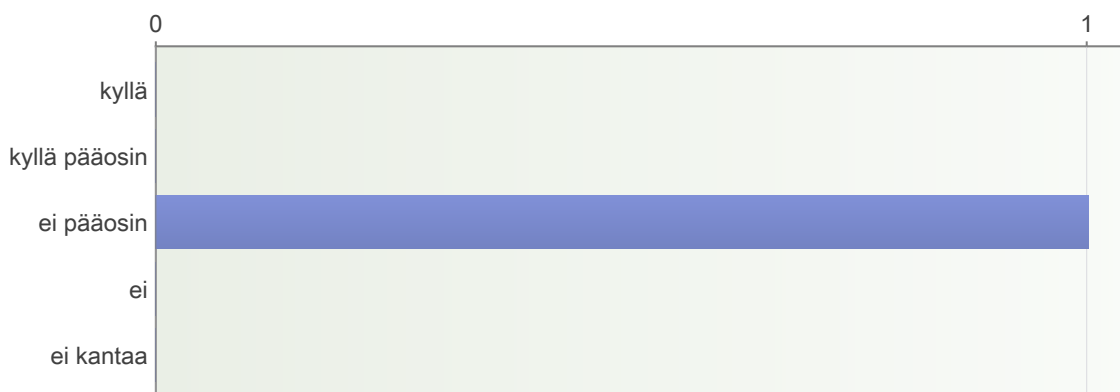
43. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

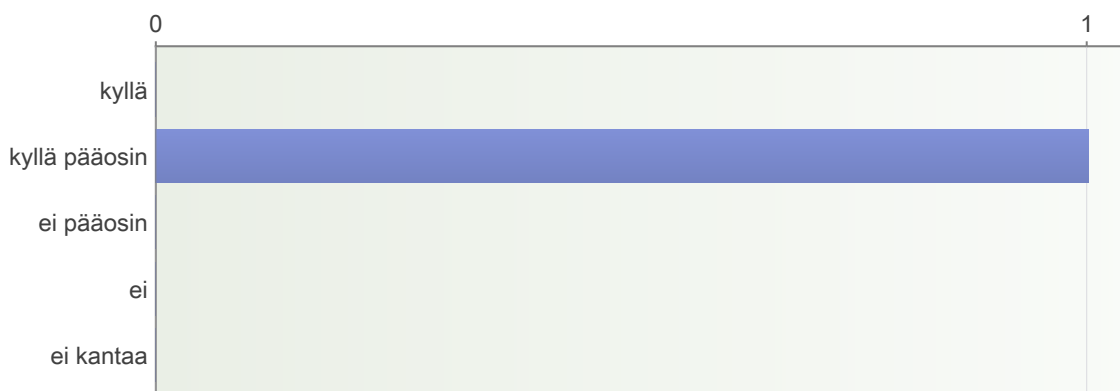

45. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

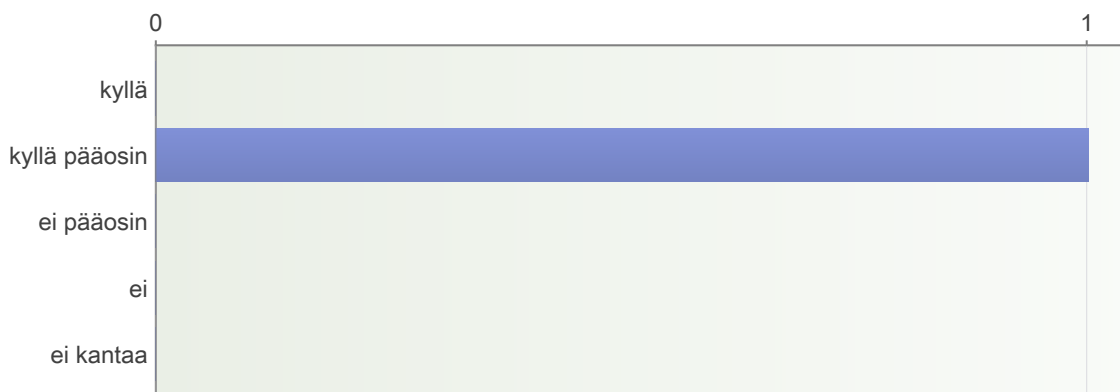

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

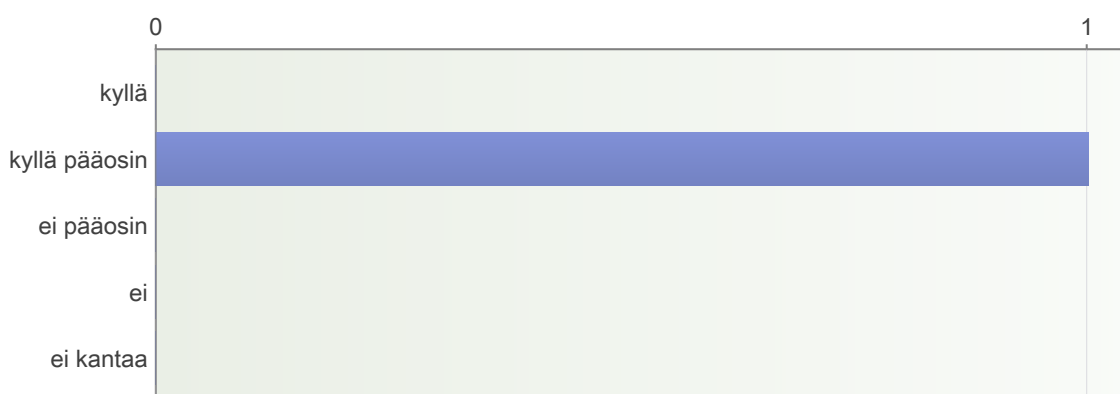

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

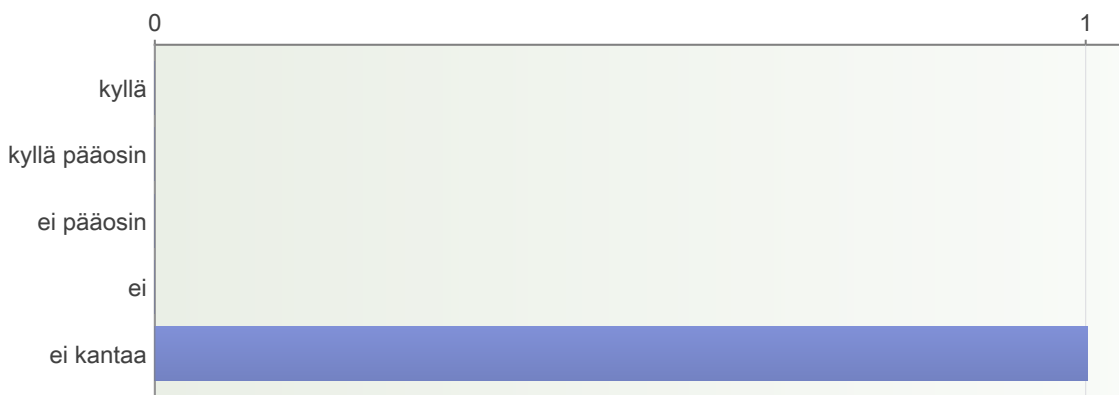
Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöttämisvelvollisuutta ei saa ulottaa erittäin haastaviin asiakasryhmiin, vaan maakunnan liikelaitoksen on pystyttävä tuottamaan itse näitä palveluja.

Lähtökohta, että kaikki asiakkaat kulkevat sote-keskuksen kautta ennen kuin pääsevät maakunnan liikelaitoksessa tapahtuvaan palvelutarpeen arvioinnin piiriin, ei ole perusteltu muun muassa vaikeasti vammaisten henkilöiden osalta. Esimerkkinä voidaan mainita vaikeasti kehitysvammainen henkilö, joka ei pysty kommunikoimaan kuin ilmeillä ja eleillä.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

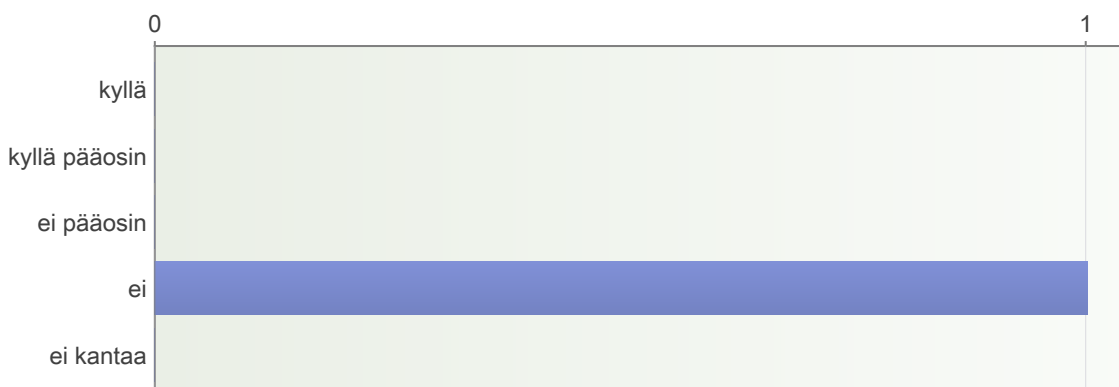
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tilanne vaihtelee merkittävästi alueittain ja maakunnittain.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

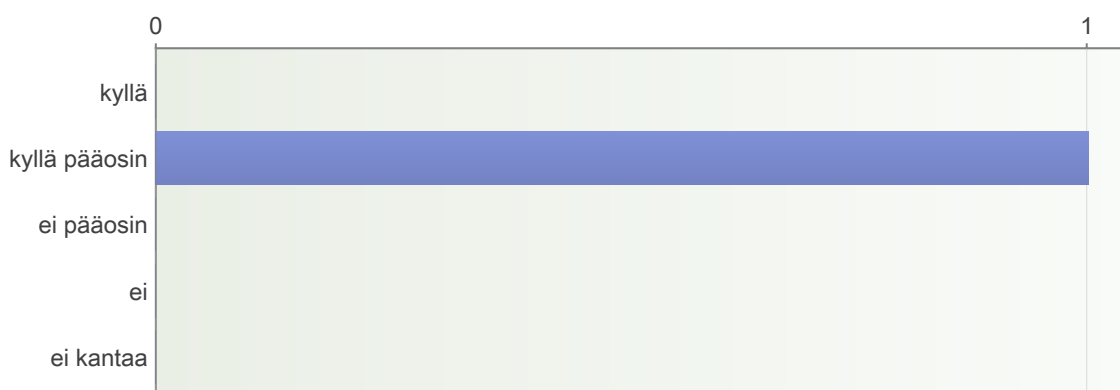
- Parhaimmillaan valinnanvapaus ja sen myötä lisääntyvä kilpailu asiakkaista parantaa palvelun laatua. Uudistus lisäänee erityisesti terveyspalvelujen kysyntää ja kysynnän lisääntyminen voi kohdentua myös epätarkoituksenmukaisella tavalla uudistuksen tavoitteisiin nähden.

Valinnanvapaus voi parantaa hoidon laatua, mutta se voi kiinteän kapitaatiokorvauksen myötä aiheuttaa myös alidiagnostiikkaa, hoidon seurannan ja ennaltaehkäisevän toiminnan vähenemistä ja sitä kautta heikentää hoidon kokonaisuuden vaikuttavuutta.

Tässä vaiheessa on vaikeaa arvioida, kuinka uudistus lopulta vaikuttaa asiakkaiden valintoihin, sillä esimerkiksi mainonta ja markkinointi ohjaavat kuluttajien valintoja. Käynnissä olevat kokeilut antavat jo nyt tietoa ehdotetuista uusista valinnanvapauden muodoista. Kokeiluja tulee hyödyntää ennen valinnanvapauden laajamittaista toimeenpanoa. Jos valinnanvapauden tueksi ei ole käytössä tietojärjestelmiä ja mittareita hoidon laadun ja vaikuttavuuden arvioimiseksi, tapahtuu valinta vain palvelun saatavuuden/saavutettavuuden ja tuottajasta muodostuneen mielikuvan perusteella.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

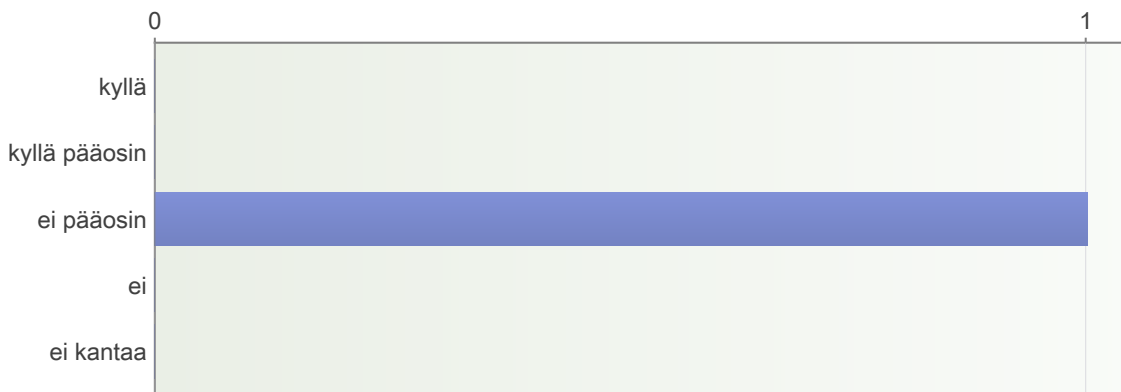
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esitetty malli tulee lisäämään julkisesti rahoitetun hammashoidon kustannuksia, mikä on ristiriidassa kustannusten kasvun hillitsemistavoitteen kanssa. Toisaalta hoitamattomat hammassairaudet voivat altistaa muille sairauksille, joten uudistuksella voi tältä osin olla ennaltaehkäiseviä vaikutuksia.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Eteva kuntayhtymän toiminta jakaantuu 3 osaan, koska sijaitsemme 3 maakunnan alueella. Suurin osa toiminnasta, asiakkaista ja henkilöstöstä siirtyy Uudenmaan maakuntakonserniin. Osa palveluista tuotetaan jatkossa maakunnan liikelaitoksessa ja osa yhtiöitettynä palveluna. Kevyillä palvelutuotteilla olevat asiakkaat saavat henkilökohtaisen budjetin, mitä monet heistä toivovatkin.

Jakaantuminen useaan eri organisaatioon johtaa siihen että vaativa erityisosaaminen pirstaloituu ja riskinä on, että osa siitä jopa häviää.

Tukipalveluhenkilöstön osalta tilanne on tällä hetkellä kaikkein epäselvin sen osalta, mihin organisaatioon he tulevat sijoittumaan.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- 7 §

Asiakas voi pykälän perusteella käyttää myös muussa kunnassa sijaitsevan maakunnan liikelaitoksen toimipisteen palveluja. Miten toimitaan tilanteessa, jossa toimipisteiden tarjoamat palvelukokonaisuudet poikkeavat toisistaan?

9 §

On kannatettavaa, että toistuvissa asiakassuhteissa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä mahdollisuus saman ammattihenkilön palveluihin. Tämän kautta voidaan muun muassa varmistaa hoidon ja hoivan jatkuvuus ja toimiva palveluketju.

12 §

Eteva pitää kannatettavana, että tahdosta riippumattoman hoidon tai huollon osalta on mahdollista poiketa asiakkaan valinnanvapaudesta perustellusta syystä.

13 §

On kannatettavaa, että suoran valinnan palvelun tuottajan on annettava asiakkaalle mahdollisuus asioida kaikissa toimipisteissään.

16 §

On perusteltua, että uudet asiakkaat on otettava sosiaali- ja terveystieteiden ja suunhoidon yksikön asiakkaiksi ilmoittautumisjärjestyksessä. Näin voidaan osaltaan ehkäistä rusinat pullasta –toimintamallin hyödyntäminen.

Pykälässä on määritelty, että "palvelujen järjestämisestä vastaava maakunta huolehtii asiakkuuden siirtymistä koskevan tiedon antamisesta muille asiakkaan palvelujen tuottamisesta vastaaville tahoille". Mikäli muut palvelujen tuottamisesta vastaavat tahot tuottavat maksu- tai asiakasseteliin pohjautuvia palveluja, maakunnalla ei lähtökohtaisesti ole tätä tietoa aina käytettävissä.

24 §

Eteva pitää perusteltuna sitä, että vammaisten ja kehitysvammaisten asiakkaiden valinnanvapaus voidaan toteuttaa henkilökohtaisen budjetoinnin kautta.

44 §

On erittäin kannatettavaa, että palvelun tuottajan on eriytettävä kirjanpidossaan julkisella rahoituksella rahoitettu toiminta ja että nämä tiedot ovat julkisia.

45 §

Pykälä on perusteltu julkisen sektorin avoimuuden ja palvelun tuottajien valvonnan näkökulmasta.

54, 55, 56 §

On kannatettavaa, että laissa mahdollistetaan myös kannustimet, suoriteperusteiset korvaukset ja muut korvaukset.

65 §

Kun maakunnasta tulee rekisterinpitäjä, niin asiakasasiakirjojen luovutukset helpottuvat, mikä parantaa asiakkaiden arkea sekä helpottaa palvelujen järjestämistä ja tuottamista.

Yleiset kommentit

Valinnanvapauslainsäädännön yhtenä tavoitteena on nopeuttaa asiakkaiden palveluihin pääsyä. Tavoite ei toteudu käytännössä, mikäli vammaisen asiakas joutuu ensin hakeutumaan sote-keskukseen, ja sieltä hänet ohjataan toiselle luukulle eli maakunnan liikelaitokseen palvelutarpeen arviointiin.

Jotta asiakkaiden yhdenvertaisuus valinnanvapauden toteutumisessa toteutuisi, se edellyttää kehitysvammaisten asiakkaiden osalta erityisen vahvaa panostusta ohjaamiseen, neuvontaan ja tuettuun päätöksentekoon sekä henkilöstöltä asiakasryhmän edellyttämää erityisosaamista (mm. kommunikaatiotaidot).

Erityinen huoli on niistä asiakkaista, joilla ei ole omaisia tai muita läheisiä antamassa tukea päätöksenteossa. Täysin ulkopuolisella henkilöllä ei lähtökohtaisesti ole riittäviä kommunikaatiotaitoja eikä kykyä ilmeiden ja eleiden tulkintaan siten, että asiakas aidosti ymmärtää, mitä päättää. Mikäli asiakas on jo palvelujen piirissä, eturistiriidan takia ei voida käyttää tuttua henkilökuntaa, joka kuitenkin osaa parhaiten kommunikoida asiakkaan kanssa. Kehitysvammaisten asiakkaiden kohdalla ymmärrys siitä, mitä eri vaihtoehdot tarkoittavat, saattaa olla erittäin puutteellista: he eivät osaa valita elleivät ole kokeneet sitä, mitä vaihtoehdot käytännössä tarkoittavat.

Sote-keskuksen on tarkoitus toimia jonkinlaisena ”portinvartijana”, joten siellä tarvitaan riittävä sosiaalialan ammatillinen osaaminen vammaisten ja erityisesti kehitysvammaisten asioissa. Näin estetään vastaavan tilanteen syntyminen kuin perustoimeentulotuen siirtämisessä kunnilta Kelalle.

Sote- ja maakuntauudistuksen siirtymävaiheessa tulisi varmistaa erityisesti niiden kehitysvammaisten asiakkaiden palvelujen jatkuvuus, joilla ei ole edunvalvojaa tai omaisia tukenaan, ja jotka muutoin selviävät arjessa kevyen tuen avulla.

Hyvää valinnanvapaudessa on myös se, että sote-palvelut voi saada sieltä, missä asuu, koska vammaisilla asiakkailla kotikunta saattaa olla eri kuin asuinkunta.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- 1 §

Kustannusvaikuttavuuden ohella tulisi vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita tuottaa vaikuttavuutta pitkällä tähtäimellä (esim. toimintakyvyn ylläpito ja kehittäminen).

2 §

Kohdasta 3) puuttuu viittaus kehitysvammalakiin (519/1977).

Kohdissa 7) ja 8) määritellään, että sosiaali- ja terveyskeskuksella / suunhoidon yksiköllä tarkoitetaan palvelun tuottajan toimipistettä. Käytännössä yhdellä sosiaali- ja terveyskeskuksella voi olla useita fyysisiä toimipisteitä, ja osa palveluista voidaan tuottaa esimerkiksi etäkonsultaationa tai muina digitaalisina palveluina.

3 §

Asiakasmaksun käsite ei ole riittävän selkeä. Ovatko esimerkiksi ateria- ja ylläpitomaksut asiakasmaksuja vai voiko palvelun tuottaja periä ne erikseen? Ainakin tähän saakka on ollut käytäntönä, että ateria- ja ylläpitomaksut hinnoitellaan omakustannusperusteisesti, joten niiden hinnat vaihtelevat merkittävästikin organisaatioittain.

Pykälässä on lähdetty siitä, että maakunta perii asiakkaalta tämän lain perusteella saamistaan palveluista määräytyvät asiakasmaksut. Tämä edellyttää eri palvelun tuottajien ja maakuntien tietojärjestelmiltä yhteentoimivuutta ja reaaliaikaista tietojensiirtoa, jotta asiakasmaksujen laskutus ei ala laahaamaan jäljessä. Tämä myös estää käteis- ja korttimaksut asiakasmaksujen osalta, mikä ei tunnu perustellulta.

15 §

Laajennettuun perustasoon on sisällytetty asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemat sosiaalihuoltolain 14 §:n 1 momentin mukaiset palvelut. Eteva ei näe tarkoituksenmukaisena, että sote-keskukset tuottaisivat jatkossakaan esimerkiksi lyhytaikaisia asumispalveluja erityisryhmille.

Jatkovalmistelun osalta todetaan seuraavaa: "Tavoitteena on luoda jatkuvasti kehittyvä järjestelmä, jossa palveluiden ja niissä käytettävien menetelmien ja teknologian kehityksen myötä palveluita voitaisiin siirtää enenevässä määrin sote-keskuksiin ja siten huolehtia perustason vahvistumisesta."

Digitaalisten palvelujen lisääntyessä tulisi päinvastoin hyvin tarkasti miettiä, mitä niistä kannattaa tuottaa keskitetysti maakunta- tai valtakunnan tasolla ja mitä hajauttaa sosiaali- ja terveyskeskusten tasolle. Digitaalisten palvelujen tulee olla asiakkaiden saavutettavissa keskitetysti ja niissä tulee olla mahdollisimman yhtenäiset käyttöliittymät. Vaikka palvelua tarjottaisiin sosiaali- ja terveyskeskuksesta, se voidaan silti tuottaa ylemmällä tasolla. Näin varmistetaan osaltaan myös yhteydet asiakas- ja potilastietojärjestelmiin sekä Kantaan ja Omakantaan. Samoin varmistetaan niiden asiakkaiden asema, joilla on esimerkiksi kommunikaatiovaikeuksia ja jotka sen vuoksi tarvitsevat selkokieliisiä tai muuten esteettömiä palveluja.

17 § (jälkimmäinen myös 41 § osalta)

Muotoilu "sellaisissa yksittäisissä toimenpiteissä ja palveluissa, jotka ovat palvelukokonaisuuden itsenäisiä osakokonaisuuksia" jättää liikaa tulkinnanvaraa suoran valinnan palvelun tuottajalle.

Kokonaisvastuu ja asiakkaan valinnanvapaus ovat ristiriidassa keskenään ja on vaikea nähdä, että palvelun tuottaja voisi kantaa kokonaisvastuun, kun asiakas valitsee palvelun tuottajan maksusetelillä: "Suoran valinnan palvelun tuottajalla säilyy kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta sekä palvelujen laadusta ja vaikuttavuudesta myös silloin, kun asiakas käyttää 1 momentin mukaista mahdollisuutta valita palvelun tuottaja maksusetelillä."

26 §

Eteva katsoo, että henkilökohtaisella budjetilla tulisi voida hankkia palveluja myös maakunnan liikelaitokselta.

27 §

Pykälässä todetaan, että "henkilökohtaisen budjetin suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon eri palvelujen käyttötarve ja se, mitä palvelujen tuottaminen maakunnan liikelaitoksessa maksaisi". Mikäli maakunnan liikelaitoksella ei ole / ei saa olla omaa tuotantoa (vrt. 26 §), niin tällaista vertailutietoa ei ole käytettävissä.

35 §

Pykälässä ei ole määritelty, miten turvataan asiakkaiden palvelut tilanteessa, jossa maakunta sinällään perustellusta syystä peruuttaa palvelun tuottajan hyväksymisen suoran valinnan palvelun tuottajaksi.

38 §

Kolmannessa momentissa oleva 30 päivän siirtymäaika on liian lyhyt. Se voi jopa vaarantaa yksittäisen toimijan talouden ja toiminnan (esim. kolmas sektori) sekä heikentää asiakkaiden saamien palvelujen laatua ja saatavuutta.

40 §

Maakunnan liikelaitos ei voi pykälän mukaan tuottaa itse maksu- tai asiakassetelillä tuotettavia palveluja, jolloin syntyy yhtiöittämisvelvollisuus. Esimerkiksi erityisryhmien asumispalvelujen osalta olisi perusteltua, että liikelaitos voisi tuottaa asumispalveluja rajatuille, vaativaa erityisosaamista tarvitseville asiakasryhmille (esim. autismin kirjon henkilöt ja vaikeasti aistimonivammaiset), vaikka asumispalvelut olisivatkin pääosin asiakaseteleillä tuotettavia palveluja.

42 §

Miten kunnat voivat vaikuttaa yhteistyön sisältöön, jos sopimus tehdään maakunnan kanssa, kuten pykälässä on esitetty.

"Suoran valinnan palvelun tuottajan on tehtävä toiminta-alueellaan yhteistyötä maakunnan ja kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi maakunnan kanssa tekemässään sopimuksessa määritellyllä tavalla."

Seuraava momentti antaa suoran valinnan palvelun tuottajalle merkittävästi vapautta ohjata asiakas muihin kuin omiin palveluihinsa. Tämä on selkeästi ristiriidassa sote-uudistuksen tavoitteiden kanssa ja mahdollistaa kustannustehottoman toiminnan (vrt. nykyiset lähetekäytännöt). Lisäksi momentissa annetaan oikeus ohjata asiakas kunnan tai muiden tahojen järjestämiin palveluihin, vaikka palvelun tuottaja on sopimussuhteessa maakuntaan, ei kuntaan tai muihin tahoihin.

"Jos asiakkaalla ilmenee tarvetta muihin sosiaali- tai terveydenhuollon palveluihin, kuin suoran valinnan palvelun tuottajan vastuulla oleviin palveluihin, palvelun tuottajan on ohjattava asiakasta hakeutumaan palvelutarpeen arviointiin maakunnan liikelaitokseen. Lisäksi palvelun tuottaja voi ohjata asiakkaan muihin tarvittaviin maakunnan, kunnan tai muiden tahojen järjestämiin palveluihin."

44 §

Pykälässä viitataan julkiseen rahoitukseen, joka on" annettu työterveyshuollon palvelujen tuottamiseen". Työterveyshuollon palvelut kuitenkin laskutetaan suoriteperusteisesti, joten ilmaisu tulee täsmentää.

49 §

"Korvausten on perustuttava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuoteistukseen, tuotehintaan tai vastaavaan, jolla maakunta seuraa omaa toimintaansa." Mikäli maakunnalla ei ole / ei saa olla omaa vastaavaa tuotantoa, niin tällaista vertailutietoa ei ole käytettävissä.

51 §

Kiinteän korvauksen osalta noudatettavat kansalliset tarvetekijät on määritelty liian suppeasti (maakuntien asukkaiden ikä, sukupuoli ja työssäkäynti).

53 §

Mikäli maakunta ei voi maksaa palvelun tuottajalle ennakkomaksua suoran valinnan palvelun tuottamisesta, tämä voi rajata erityisesti pieniä toimijoita pois markkinoilta.

57 §

Pykälässä edellytetään, että maksusetelipalvelun tuottajan pitää ilmoittaa suoran valinnan palvelun tuottajalle palvelun tuottamisesta aiheutuneet kustannukset.

Jos maksusetelipalvelun tuottaja on sitoutunut tuottamaan palvelun kuten 1. momentissa määritellään, ei ole perusteltua edellyttää, että suoran valinnan palvelun tuottajalle ilmoitetaan lisäksi palvelun tuottamisesta aiheutuneet kustannukset. Ainakin tämä edellyttäisi valtakunnallisesti määriteltyjä kustannuslaskennan perusteita, kuten vyörytysten käsittely. Lisäksi yksikkökustannus pienenee useissa palveluissa volyymin kasvaessa, joten yksittäisen palvelun hinta voi vaihdella saman tuottajan sisälläkin eri ajanjaksoina.

Pykälässä puhutaan korvauksen suorittamisesta kolmen viikon kuluttua tietojen vastaanottamisesta, eikö tämän voisi ilmaista muodossa maksuaika on 21 päivää netto, mikäli maksuajan määrittely on ylipäänsä tarpeellista lainsäädännön tasolla.

58 §

Pykälässä edellytetään, että asiakassetelipalvelun tuottajan pitää ilmoittaa maakunnalle palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset.

Jos asiakassetelipalvelun tuottaja on sitoutunut tuottamaan palvelun kuten 1. momentissa määritellään, ei ole perusteltua edellyttää, että maakunnalle ilmoitetaan lisäksi palvelun tuottamisesta aiheutuneet kustannukset. Ainakin tämä edellyttäisi valtakunnallisesti määriteltyjä kustannuslaskennan perusteita, kuten vyörytysten käsittely. Lisäksi yksikkökustannus pienenee useissa palveluissa volyymin kasvaessa, joten yksittäisen palvelun hinta voi vaihdella saman tuottajan sisälläkin eri ajanjaksoina.

Pykälässä puhutaan korvauksen suorittamisesta kolmen viikon kuluttua tietojen vastaanottamisesta, eikä tämän voisi ilmaista muodossa maksuaika on 21 päivää netto, mikäli maksuajan määrittely on ylipäänsä tarpeellista lainsäädännön tasolla.

59 §

Pykälässä edellytetään, että henkilökohtaisella budjetilla annettujen palvelujen tuottajan pitää ilmoittaa maakunnalle palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset.

Jos palvelun tuottaja on sitoutunut tuottamaan palvelut kuten 1. momentissa määritellään, ei ole perusteltua edellyttää, että maakunnalle ilmoitetaan lisäksi palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset. Ainakin tämä edellyttäisi valtakunnallisesti määriteltyjä kustannuslaskennan perusteita, kuten vyörytysten käsittely. Lisäksi yksikkökustannus pienenee useissa palveluissa volyymin kasvaessa, joten yksittäisen palvelun hinta voi vaihdella saman tuottajan sisälläkin eri ajanjaksoina. Esimerkiksi asumispalveluissa täyttöaste vaikuttaa suoraan palvelun kokonaiskustannuksiin, ja ne voivat siten vaihdella merkittävästikin lyhyen ajan sisällä.

Pykälässä puhutaan korvauksen suorittamisesta kolmen viikon kuluttua tietojen vastaanottamisesta, eikä tämän voisi ilmaista muodossa maksuaika on 21 päivää netto, mikäli maksuajan määrittely on ylipäänsä tarpeellista lainsäädännön tasolla.

Miksi on päädytty ratkaisuun, jossa henkilökohtaisen budjetin osalta asiakas voi maksaa itse niiden palvelujen kustannuksista, jotka eivät sisälly asiakassuunnitelmaan, mutta näin ei voi toimia maksu- ja asiakasseteliä käytettäessä.

61 §

Kansaneläkelaitoksen rooli kokonaisuudessa jää osittain epäselväksi, joten pykälän sisältöä olisi syytä tarkentaa.